

pidusid tihti ka väljastpoolt tulnud jõududega. Oma avar 600 kohta mahutav maja, näitelava ja raamatukogu on ka Rasina Haridusseltsil. Selts on korraldanud Tartu Rahvaülikooli kaasabil loenguid põllumajanduse ja ajaloo alalt. Seltsi 1924. a. eelarves on näiteks järgmised kulud ette nähtud: raamatukogu täiendamine 10 000 mk., maja remont 22 000 mk. (tahetakse ehitada uus näitelava ja juurde muretseda toole), maja ostuvõla kustutamiseks 10 500 mk., kursuste ja loengute korraldamiseks 10 000 mk., haridusministeeriumilt on toetust palutud 10 000 mk. Elavat tegevust avaldab ka Kastre-Peravalla Rahvaraamatukogu-selts, kes 1923. a. on korraldanud 1 näitemüügi ja 6 pidu, kus 2 korral Tartust kõnelejad esinesid. Pidude sisuks olid tavaliselt näitemängud, koorilaul, soololaul, muusikakoori mäng ning tants. Et seltsil oma maja alles puudub, siis on türitud ruumid Mäka talus. 1924. a. väljaminekuis leiame järgmised kulud: uute raamatute soetamiseks 5000 mk., ajakirjad 3000 mk., muusikariistad 25 000 ja majaehitamise kapitaliks 25 000 mk. Tulu oleks peaaesjalikult pidudest ja 10 000 mk. toetusest, mida haridusministeeriumilt palutud. Samuti on kauemat aega tegevad olnud Kaagvere Laulu- ja Mänguselts, kellel laulu- ja muusikakoor, mis osa võtnud ülemaalistest laulupidudest ja kodus pea iga kuu pidusid korraldab, ning Ahja-Valgesoo Rahvaraamatukogu-selts, korraldades õpperingsid ja kursusi. Nimetatud seltsidele aitavad jõudumööda kaasa ka teised, mitmesuguste sihtide ja ülesannetega seltsid. Vanemaist seltsidest, mis nüüd oma tegevuse lõpetanud, on nimetatavad veel Rasina Põllumeeste Selts, mille asutamisest 1899. a. osa võttis A. Grenzstein ja mis 6—7-aastase tegevuse järel suikus, ning Rasina kooli raamatukogu-selts, asutatud 1882. a. Viimase seltsi tegevus kujunes alguses õige viljakaks, kuid jõudude muutusega 90-ndais aastais jäi asi soiku ja 1894 likvideeriti selts ning anti varandus vallavalitsusele, mis selle 1901. a. uuele põllumeeste seltsile edasi andis.

Tervishoiulised olud. Tervishoiuliselt ei erine Võnnu kihelkond palju naaberkihelkondadest. Samad reheatusega ühise katuse all olevad elamud on ka siin valdavas. See asjaolu ja väike tubade arv, kus suurema osa ruumi tarvitavad magamisasemed, ei võimalda puhtuses suuri nõudeid üles seada. Eriti on see silmapaistev kõige vanemais elamuis, kus põrandad savist ka eluruumidel. Uuemail on savist põrandad ainult rehetal ja kojat. Väikesed aknad (0.5×1 m) ja ettepoole ulatuv räästas jätavad eluruumid ka pimedaks.

Laudlinade ja aknakardinate tarvitamine pole kaugeltki üldine, eriti just laudlinade tarvitamine. Seda kasutatakse vahest ainult pidulikel juhuseil. Samuti pole eraldi sööginõude ja nugade-kahvlite tarvitamine üldist tunnustamist leidnud. Sagedamini tuleb seda ette loodeosas, mis jõukam ja linna mõju all. Suitsutaredena esinevad kihelkonnas Akste küla popside elamud, mis kaunis mustad ja räpased. — Saunad on peaaegu kõigil taludel ja neid kasutatakse üle 1 või 2 nädala, kuidas töö ja aega on. Peldikud on samuti pea kõigil taludel, olgugi väga primitiivse ehitusega. — Arsti, kes asub küll kihelkonna keskosas, ei